

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİSİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ¹

Umut SOLMAZ²

Yaren DEMİRCİOĞLU³

Öz

Üniversite hayatı, gençlerin beliren yetişkinlik döneminde olduğu ve psiko-sosyal problemlerle karşılaştığı bir dönemdir. Bu dönemde bireyler karşılaştığı sorunların çözümü için çeşitli becerilerini kullanmaktadır. Sosyal problem çözme becerisi olarak ifade edilen bu beceriler bireylerin kriz anına yönelik yaratıcı çözümler bulmalarına yardımcı olmaktadır. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin demografik değişkenlere göre değerlendirilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Bu bağlamda nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli tercih edilmiştir. Evren olarak Sakarya Üniversitesi öğrencileri seçilmiş ve örnekleme yöntemi olarak basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme yöntemine göre merkez kampüste yer alan farklı fakültelerden 550 kişiye ulaşılmıştır. Analizler sonucunda kızlar ve erkeklere göre probleme olumlu ve olumsuz yönelim düzeyinin farklılaştığı, psikolojik destek almamanın olumsuz yönelimi arttırdığı, spor ve sanatsal faaliyetlere katılmanın sosyal problem çözme becerilerini olumlu etkilediği, şiddet görmenin olumsuz yönelimi arttırdığı, aile tutumlarının sosyal problem çözme becerileri üzerine etkisinin bulunduğu bulgularına ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin artırılması yönünde çözüm öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Problem Çözme, Sosyal Sorun, Üniversite Öğrencisi.

AN EXAMINATION OF UNIVERSITY STUDENTS' SOCIAL PROBLEM-SOLVING SKILLS IN RELATION TO DEMOGRAPHIC VARIABLES

Abstract

University life, marking the transition to emerging adulthood, presents various psychosocial challenges for young individuals. To cope with these difficulties, students rely on social problem-solving skills, which enable them to generate effective solutions during crises. This study aimed to examine university students' social problem-solving abilities in relation to demographic variables. A quantitative survey model was used, with data collected from 550 students at Sakarya University through simple random sampling. The findings indicated that gender influenced problem orientation, with female and male students differing in their levels of positive and negative orientation. Not receiving psychological support and experiencing violence were associated with increased negative orientation. Conversely, participation in sports and artistic activities positively affected problem-solving skills. Additionally, parental attitudes played a significant role. Based on these results, the study suggests various strategies to support and enhance students' social problem-solving skills, promoting healthier coping mechanisms and improved well-being during university years.

Keywords: Social Problem Solving, Social Problem, University Student.

¹ Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında yürütülen projeden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Seben İzzet Baysal Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, umut.solmaz@ibu.edu.tr ORCID: 0000-0003-1112-3041

³ Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, yrn.269300@gmail.com ve ORCID: 0009-0000-1378-2169

Giriş

İnsanlar, yaşamlarının farklı dönemlerinde biyo-psiko-sosyal açıdan farklı sorunlar ile karşılaşmaktadır. Her bir sorunun değerlendirildiği farklı yaklaşımlar bulunmaktadır ve sorunların çok boyutlu olması kapsamlı bir değerlendirmeyi gerektirmektedir. Kapsamlı bir biçimde sorunları değerlendiren modellerden biri de biyo-psiko-sosyal modeldir. Biyo-psiko-sosyal model, insanların gelişim dönemlerinde karşılaştığı sorunların biyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel yanlarının olduğu ve bir arada değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Lugg, 2022). Üniversite döneminde de bireyler biyo-psiko-sosyal boyutu bulunan problemler ile karşılaşmaktadır. Üniversite öğrencileri akademik başarı, temel ihtiyaçların karşılanması, bireysel ve sosyal ilişkilerin belirlenmesi, kariyer yönetimi gibi alanlarda problemlerle yaşamaktadırlar (Türküm, Kızılkaya ve Sarıyer, 2004; 1997; Bilgin, 2001; Özden, 1997; Yavuzer vd., 2005; Şahin ve Fırat, 2009; Kacur ve Atak, 2011; Kiraz, 2015; İleri ve Dil, 2018; Köksal ve Topkaya, 2021; Doğan ve Akçalı, 2021; Donat vd., 2019; Yalçın ve Özcan, 2019; Uğur, 2020; Yenen ve Boz, 2022; Yelboğa, 2024). Bu bağlamda, problemin tanımını yapmakta yarar olacaktır. Problem, bireylerin bilgi ve becerilerine dayalı üstesinden gelebileceği veya çözmekte başarılı olamadığı hallerdir (Jonassen, 2000). Daha kapsamlı bir şekilde içinde bulunulan mevcut durumla, ulaşılmak istenen durum arasındaki farklılık olarak tanımlanmaktadır (D’Zurilla ve Nezu, 2007). Bireylerin psikolojik ve sosyo-kültürel yönleriyle karşılaştığı sorunları çözmek için farklı beceriler edindiği söylenebilir.

Üniversite öğrencileri karşılaştıkları problemlerin çözümünde her zaman etkili bir mekanizma geliştirememektedir. Bu sebepten dolayı bazı problemler ile karşılaşmaktadır. Bu problemlerle yanlış çözüm önerileri de bulabilmektedirler. Yapılan araştırmalar, üniversite öğrencilerin var olan problemleri çözebilmek adına sigara- alkol -madde bağımlılığı kullanımı gibi ruh ve beden sağlığını tehlikeye sokabilecek çözüm stratejileri belirledikleri saptanmıştır (Türküm, Kızıldaş ve Sarıyer, 2004). Etkili olmayan veya yanlış planlanan problem çözme becerileri daha karmaşık problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Üniversite öğrencilerine yönelik araştırmalar saldırganlık (D’Zurilla, Chang ve Sanna, 2003; McMurran, Blair ve Egan, 2002), anksiyete (Nezu, Wilkins ve Nezu, 2004; Davey, 1994) depresif haller (Chang ve D’ Zurilla, 1996), saldırgan davranışların baskın olması (D’Zurilla, Chang ve Sanna, 2003) ile sosyal problem çözme becerilerindeki başarısızlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Özetle, etkili sosyal problem çözme becerilerinin kazanılması bireylerin sorun çözme mekanizmalarının daha sağlıklı olmasını da beraberinde getirebilecektir. Etkili ve verimli sosyal problem çözme becerilerinin oluşturulabilmesi için bireyin bulunduğu sistemlerin de ele alınması gerekmektedir. İnsanlar belirli sistemler içerisinde yaşamlarını idame ettirmektedir. Sistem kuramına göre değerlendirildiğinde her bireyin içinde bulunduğu sistemin birbirleriyle ilişkisi bulunmakta ve bağımlı parçalardan oluşmaktadır (Duyan, 2014). Bireylerin tek bir sistem içerisinde olmadığı düşünüldüğünde sosyal problem çözme becerilerinin de birbirine bağlı sistemler içinde geliştirildiği düşüncesi bir varsayım olarak kabul edilebilmektedir. Bu sistemler içinde bireyler sosyal problem

çözme becerilerini kullanarak yaşamlarını devam ettirmektedir. Üniversite döneminde problemlerin çok boyutlu olması ve problem çözme becerilerinin önem kazanması bu araştırmanın temelini oluşturmuştur. Bu bağlamda araştırmanın amacı üniversite öğrencilerindeki problem çözme seviyelerinin demografik değişkenlere göre değerlendirilip yapıcı çözüm önerileri getirilmesi üzerine kurulmuştur.

Kavramsal Çerçeve ve Literatür Taraması

Araştırmanın bu bölümünde kavramsal çerçeve ve oluşturulan hipotezlerin literatür taramasına yer verilmiştir.

Sosyal Problem Çözme Yaklaşımı

Sosyal problem çözme, bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları problemlere yönelik etkili başa çıkma stratejilerini bulmak için geliştirdikleri beceriler olarak tanımlanmaktadır (D’Zurilla vd., 2004). Bir başka ifadeyle sosyal problem çözme, bireye ait olan sosyal becerilerin kullanılarak sosyal çevreye uyum sağlanmasıdır (D’Zurilla ve Nezu, 2010). Sosyal problem çözme becerileriyle bireyler sosyal ve bireysel sorunları tanımlama, stresi yöneterek çözüme kavuşturma, çözümün ardından oluşan etkileri tanıma ve problemlere yönelik etkili baş etme stratejileri geliştirme süreçlerini tamamlamaktadır (Yıldırım, 2010; Arslan, 2009). Problem çözme sürecinde bireyler ilk olarak sorunun yeni ve belirgin olmasıyla karmaşık bir düzen içinde kalmaktadırlar. Bu problemin çözümünde beceri eksikliğinin bulunması, kaynaklara ulaşımın zaman alması veya zor olması, duygusal problemlerle karşılaşılması problemin çözüm sürecini değiştirebilmektedir (D’Zurilla ve Nezu; 2007). Bu durumlara ek olarak kişiler arası ilişkilerin de problem çözme sürecine etki ettiği düşünülmektedir (Anlıak ve Dinçer, 2005). Tüm bu değişkenlerin etkisiyle bireyler sistematik bir düşünme sürecinden geçmekte ve probleme etkili bir baş etme mekanizması oluşturmaktadır (Saraçoğlu vd., 2016). Sosyal problem çözme kavramı bireylerin problemlere etkili çözüm stratejileri geliştirerek üstesinden gelme kapasiteleri olarak ifade edilebilir. Sosyal problem çözme becerisi ile problemlere etkili çözüm stratejileri geliştirilmektedir. Bireyler bu çözüm stratejilerine yönelik olumlu veya olumsuz yönelimlerde bulunabilmektedir. İster olumlu ister olumsuz yönelimde olsun etkileyen faktörler değişmektedir. Bu faktörler şu şekilde sıralanabilmektedir.

Sosyal problem çözmeyi etkileyen bireysel ve sosyal faktörler bulunmaktadır. Bu faktörlerden ilki cinsiyettir. Literatür incelendiğinde kız ve erkek çocukların çözüm üretme konusunda farklı seviyelerde oldukları görülmektedir. Literatür de var olan çalışmalar göstermektedir ki cinsiyet açısından sosyal problem çözme becerisi değişim göstermektedir. Bu durum cinsiyetin bir faktör olduğuna işaret etmektedir. Sosyal problem çözmeyi etkileyen bir diğer faktör yaştır. Bozkurt vd.’nin (2017) çalışmasında bireyin yaşının ilerledikçe sosyal problem çözme becerisinin de belirgin bir şekilde gelişeceği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla bireylerin ilerleyen yaşlarında temellendirilmiş bir sosyal problem çözme becerisine sahip olacağı söylenebilmektedir.

Sosyal problem çözme becerisini etkileyen bir diğer faktör aile ve sosyal çevredir. Aile ve sosyal çevre bireyleri daha çok çocukluk döneminde etkilemektedir. Ailenin en küçük toplumsal birim olduğu ve bireyin yaşama aileyle başladığı düşünüldüğünde önemli bir faktör olduğu kaçınılmazdır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde de aile ve sosyal çevrenin çocuğu ve ileri yaşamında bireyi olumlu veya olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Senemoğlu, 2012). Literatür incelendiğinde sosyal problem çözme sürecinde aile de bir faktör olmaktadır. Var olan çalışmaların bu kriteri desteklemesi de önem arz etmektedir.

Sosyal problem çözmede bir diğer önemli faktör bireysel farklılıklardır. Bireylerin zeka seviyeleri, muhakeme yeteneği, duyguları, cinsiyeti, kültürel yapısı, yerleşim yerleri, bireylerin kişilik özellikleri ve ekonomik durumları gibi unsurların da bireysel farklılıkları oluşturduğu söylenebilmektedir (Temel ve Ayan, 2015). Bu durumlar bireylerin sosyal problem çözme becerilerini olumlu veya olumsuz yönden etkileyebilmekte ve bireylerin baş etme mekanizmalarını güçlendirmekte veya zayıflatmaktadır. Bu sebepten dolayı literatürdeki değerlendirilmeler de ele alındığında sosyal problem çözme becerisini arttıracak faktörlerin birden fazla olduğu söylenebilmektedir.

Literatür Taraması

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin demografik değişkenlere göre değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda cinsiyet, psikolojik destek alma, spor yapma, sanatsal faaliyetlere katılma, sınıf düzeyi, şiddete maruz kalma ve aile tutumuna yönelik hipotezler oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme seviyesinin cinsiyete göre farklılaşma düzeyi araştırılmıştır. Literatür incelendiğinde farklı değişkenler açısından araştırmaların değerlendirildiği görülmektedir. Bu araştırmada da bahsi geçen demografik değişkenler üzerinden sosyal problem çözme becerisi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada cinsiyetin sosyal problem çözme seviyesine etkisini açıklamak adına kadın ve erkeklere göre sosyal problem çözme seviyesi irdelenmiştir. Sosyal problem çözmeye etki eden faktörlerden biri olan cinsiyet, literatürde var olan çalışmalarda farklı düzeylerde etki eden bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Emiroğlu ve Bindak'ın (2018) çalışmasında kız çocukların erkek çocuklara göre sosyal problem çözme becerilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Saracaloğlu vd. (2016) çalışmasında olumsuz yönelimde kadınların erkeklere göre yüksek seviyelerin bulunduğu, kaçınan ve dürtüsel tarz da ise kadınların erkeklere göre düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Atılgan'ın (2023) çalışmasında kadınların erkeklere göre sosyal sorun çözme seviyelerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Durmuş vd.'nin (2022) çalışmasında dikkatsiz/dürtüsel ve kaçınan tarzda kadınların erkeklere göre seviyelerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Ersan ve Alan'ın (2017) çalışmasında olumsuz yönelim açısından kadınların düzeylerinin erkeklere göre yüksek olduğu ve kaçınım boyutunda ise kadınların erkeklere göre düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Günaydın'ın (2019) araştırmasında da olumsuz yönelim

konusunda kadınların seviyelerinin erkeklere göre yüksek olduğu; olumlu yönelimde ise tam tersi bir durum olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada bahsi geçen literatür bağlamında aşağıdaki hipotez oluşturulmuş olup test edilmeye çalışılmıştır:

H₁: Sosyal problem çözme seviyesi cinsiyete göre anlamlı farklılık içermektedir.

Sosyal problem çözme etkileyen ikinci değişken psikolojik destek almaktır. Literatürde hem psikolojik destek hem de sosyal destek bağlamında sosyal problem çözme becerisi incelenmiştir. Arslan'ın (2009) yılındaki çalışmasında aile, arkadaş veya öğretmen desteği alan öğrencilerin sosyal problem çözme seviyelerinde olumlu yönde bir artış olduğu ve tüm alt boyutlarda anlamlı ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Baltacı ve Hamarta'nın (2013) araştırmasında algılanan sosyal desteğin problem çözme becerilerini etkilediği ve ilişkinin olduğu saptanmıştır. Kuzucu vd. (2020) yılındaki çalışmasında da sosyal destek ile sosyal sorun çözme arasında anlamlı ilişkinin olduğu saptanmıştır. Her ne kadar psikolojik destek alma ile sosyal problem çözme arasındaki ilişkiyi direkt olarak ele alan çalışma bulunmasa da sosyal desteğin problem çözmeye etkisini irdeleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda destek ile problem çözme arasında bağlantı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlantı ekseninde aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve analizlerle incelenmeye çalışılmıştır:

H₂: Sosyal problem çözme seviyesi psikolojik destek alma durumuna göre anlamlı farklılık içermektedir.

Sosyal problem çözme becerisini etkileyen önemli değişkenlerden biri ailedir. Ailede anne veya babanın tutumu çocukları ve gençleri olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum bireylerin beceri düzeylerinin değişmesine sebep olmaktadır. Üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme seviyeleri ve anne-baba tutumlarına yönelik yapılan bir çalışmada iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Sucu, 2020). Farklı yaş gruplarına göre değişse de Çiftçi'nin 2018 yılındaki çalışmasında da anne-baba tutumunun çocuklarda sosyal problem çözme becerisini etkilediği ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Çiftçi, 2018). Literatür değerlendirildiğinde aile ve aile özelinde ebeveyn tutumlarının problem çözme becerilerini olumlu veya olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu çalışmada da literatür referans alınarak aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve test edilmeye çalışılmıştır:

H₃: Sosyal problem çözme seviyesi aile tutumuna göre anlamlı farklılık içermektedir.

Sosyal problem çözme seviyesini etkileyen bir diğer değişken sınıf düzeyidir. Üniversite yaşamı boyunca farklı eğitim seviyesinde bulunan bireylerin farklı sosyal problem çözme düzeyine sahip olduğu söylenebilmektedir. Literatür incelendiğinde sınıf düzeyi arttıkça kaçınan tarzda bireylerin seviyesinin değiştiği görülmektedir (Çeşit, 2017). Saracaloğlu vd. (2016) çalışmasında olumsuz probleme yönelim düzeyi sınıf düzeyi arttıkça düşerken dürtüsel tarzda sınıf düzeyi arttıkça dürtüsel tarz seviyesi de artmaktadır. Günaydın'ın (2021) yılındaki çalışmasında dikkatsiz/dürtüsel tarz boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Arslan'ın araştırmasında ise (2020) gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akkaya ve Alp'in (2023)

çalışmasında da probleme olumlu yönelim ve dikkatsiz/dürtüsel tarz da gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelemesiyle birlikte sınıfın sosyal problem çözme ve alt boyutlarına yönelik bir etkisinin olduğu söylenebilmektedir. Bu araştırmada da sınıf özelinde aşağıdaki hipotez oluşturulmuş ve test edilmesi amaçlanmıştır:

H₄: Sosyal problem çözme seviyesi sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık içermektedir.

Araştırma kapsamında araştırılması hedeflenen ve literatüre katkı sunulması amaçlanan diğer hipotezler spor yapma, sanatsal faaliyete katılma ve şiddete maruz kalma değişkenleri üzerine kurulmuştur. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin şiddet geçmişinin bulunması, sportif faaliyetlerde bulunmaları ve sanatsal faaliyetlere katılmalarının sosyal problem çözme becerilerini değiştirip değiştirmediğinin tespit edilmesi adına aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H₅: Sosyal problem çözme seviyesi spor yapmaya göre anlamlı farklılık içermektedir.

H₆: Sosyal problem çözme seviyesi sanatsal faaliyetlere katılmaya göre anlamlı farklılık içermektedir.

H₇: Sosyal problem çözme seviyesi şiddete maruz kalmaya göre anlamlı farklılık içermektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden tarama modeli kapsamında yürütülmüştür. Tarama modelleri, bir durumu mevcut haliyle betimlemeyi amaçlayan, araştırmacının herhangi bir müdahalede bulunmadan verileri topladığı ve analiz ettiği desenlerdir (Karasar, 2012). Bu bağlamda, araştırmada üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri mevcut durumlarıyla ortaya konmakta ve bu becerilerin demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, sportif ve sanatsal aktivitelere katılma vb.) açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmektedir.

Araştırmada kullanılan model, genel tarama modeli ve ilişkisel tarama modeli özellikleri göstermektedir. Genel tarama modeli kapsamında öğrencilerin sosyal problem çözme becerilerinin düzeyi betimlenmekte; ilişkisel tarama modeli kapsamında ise bu becerilerin çeşitli demografik değişkenlerle olan ilişkisi değerlendirilmektedir (Büyüköztürk vd., 2019).

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmalarda evren, problemin yansımaları oluşturan bireylerin tümünü ifade etmektedir. Örneklem ise evrenden belirli bir büyüklükte ve objektif olarak alınan kümedir (Karasar, 2016). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin demografik değişkenlere göre değerlendirilmesi amacıyla Sakarya Üniversitesi öğrencileri evren olarak kabul edilmiştir. Bu üniversitede toplamda 36.660 lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenci bulunmaktadır. Evreni temsilen örneklem seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. (Şavran, 2018). Bu bağlamda

%95 güven aralığında heterojen bir dağılım ve temsiliyet için toplamda 381 kişiyle çalışılması gerekmektedir (Erdoğan ve Yazıcıoğlu, 2014). Örneklemin sayısı seçilirken merkez kampüste bulunan fakültelerden minimum 50 kişinin seçilmesi kriter olarak alınmıştır. Sakarya Üniversitesi'nin merkez kampüsünde toplamda 11 fakülte bulunmaktadır ve bu doğrultuda toplamda 550 kişi ile çalışılmıştır. Örneklem temsiliyetini sağlamak adına 384 kişi yeterli olmasına karşın verilerin güvenilirliğini arttırmak adına 550 kişi de veri toplama süreci noktalandırılmıştır. Evren ve örneklem belirlendikten sonra araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için ilk olarak Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 08.11.2024 tarihli toplantısında etik kurul izni alınmıştır (Karar No: 76/13). Ardından katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu aktararak araştırmacılar tarafından yüz yüze bir şekilde anketler toplanmıştır.

Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Bu formda, katılımcıların demografik özelliklerinin yansıtabilmek adına katılımcılara yaş, cinsiyet, sınıf, fakülte, şiddet görme durumu, aile tutumu, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılma durumları, psikolojik danışmanlık alma durumları gibi sorular sorulmuştur.

Sosyal Problem Çözme Becerileri Kısa Envanteri

D'Zurilla vd. (2004) yılında geliştirilen sosyal problem çözme becerileri envanteri bireylerin problemlere karşı edindikleri becerileri ölçmek adına tasarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Çekici (2009) tarafından uyarlanmıştır. Türkçe uyarlamada orijinal ölçekte bulunduğu gibi problem çözmeye yönelim ve problem çözme tarzı olmak üzere iki temel boyut bulunmaktadır. Problem çözmeye yönelimde olumlu tarz ve olumsuz tarz; probleme çözme tarzında ise akılcı, dikkatsiz ve kaçınan tarz olmak üzere üç boyut bulunmaktadır. Ölçekte toplamda 25 madde bulunmaktadır (Çekici, 2009). D'Zurilla vd. (2004)'nin yapmış olduğu çalışmada ölçeğin güvenirlik katsayısı ölçek ve genelinde .70'in üzerinde bulunmuş olup Çekici (2009) uyarlama çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bir ölçekte güvenirlik katsayısının .70'in üzerinde olması güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Bu çalışmada da yapılan güvenirlik analizi sonucunda probleme olumlu yönelim .75; probleme olumsuz yönelim .82; rasyonel problem çözme .87; dikkatsiz tarzda .83; kaçınan tarzda .77; sosyal problem çözmenin genelinde .89 güvenirlik katsayısına ulaşılmıştır.

Araştırmanın Verilerinin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizi için IBM SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde demografik verilerin yansıtılması için frekans analizi kullanılmıştır. Demografik verilerin gruplar arasındaki farklılığını ölçebilmek adına ilk olarak normallik dağılımına bakılmıştır. Normal dağılım gösteren veriler parametrik testlerle (T-testi, ANOVA Testi vb.), normal dağılım

göstermeyen veriler ise non-parametrik testlerle (Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis Testi vb.) analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu başlık altında katılımcıların demografik bilgileri, demografik gruplar arasındaki farkların analizleri alt başlıklar halinde aktarılmıştır.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde %64,5'inin kadın ve %35,5'inin erkek olduğu; sınıflarda sırasıyla en çok birinci sınıf (%32,0), üçüncü sınıf (%26,4) ve ikinci sınıf (%23,5) olduğu; iktisadi ve idari bilimler fakültesi, siyasal bilgiler fakültesi, işletme fakültesi, iletişim fakültesi, fen bilimleri fakültesi, mühendislik fakültesi, hukuk fakültesi, ilahiyat fakültesi, sağlık bilimleri fakültesi, bilişim fakültesi, mimarlık fakültesinde dengeli bir dağılımın olduğu (%9,1); %74,4'ünün ailesinden şiddet görmediği; aile tutumunda sırasıyla en çok aşırı hoşgörülü (%27,5), demokratik (%20,5) ve mükemmeliyetçi (%19,8) ailelerin bulunduğu; %77,6'sının psikolojik destek almadığı; %56,7'sinin spor faaliyetine katılmadığı ve %58,2'sinin sanatsal faaliyete katılmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların yaş ortalamasının 21,15 olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

N=550	n	%
Cinsiyet		
Kadın	355	64,5
Erkek	195	35,5
Toplam	550	100,0
Sınıf		
1.Sınıf	176	32,0
2.Sınıf	129	23,5
3.Sınıf	145	26,4
4.Sınıf	100	18,2
Toplam	550	100,0
Fakülte		
İktisadi ve İdari Bil.	50	9,1
Siyasal Bilgiler	50	9,1
İşletme Fakültesi	51	9,3
İletişim Fakültesi	50	9,1
Fen Bilimleri Fakül.	49	8,9
Mühendislik Fakül.	50	9,1

Hukuk Fakültesi	50	9,1
İlahiyat Fakültesi	50	9,1
Sağlık Bilimleri Fak.	50	9,1
Bilişim Fakültesi	50	9,1
Mimarlık Fakültesi	50	9,1
Toplam	550	100,0
Aileden Şiddet Görme		
Evet	32	5,8
Kısmen	71	12,9
Kararsızım	38	6,9
Hayır	409	74,4
Toplam	550	100,0
Ailenin Tutumu		
Otoriter-Baskıcı	80	14,5
Mükemmeliyetçi	109	19,8
Aşırı Hoşgörülü	151	27,5
İlgisiz-Kayıtsız	29	5,3
Tutarsız	68	12,4
Demokratik	113	20,5
Toplam	550	100,0
Psikolojik Danışmanlık Alma		
Evet	123	22,4
Hayır	427	77,6
Toplam	550	100,0
Spor Faaliyetine Katılma		
Hayır	312	56,7
Evet	238	43,3
Toplam	550	100,0
Sanatsal Faaliyete Katılma		
Hayır	320	58,2
Evet	230	41,8
Toplam	550	100,0

Ölçeklerin Normallik Analizi

Bu başlık altında kullanılan ölçeğin ve alt boyutlarının normallik ve güvenirlik analizleri aktarılmıştır. Normallik analizi sonucunda normal dağılan veriler parametrik ve normal dağılmayan veriler non-parametrik testlere tabi tutulmuştur.

Tablo 2.*Normallik ve Güvenirlik Analizleri*

Ölçek İsmi	Çarpıklık	Basıklık	Normal Dağılım
Probleme Olumlu Yönelim	,738	6,111	Yok
Probleme Olumsuz Yönelim	,575	,866	Var
Rasyonel Problem Çözme	-,251	-,417	Var
Dikkatsiz Tarz	,437	-,111	Var
Kaçınan Tarz	1,978	13,697	Yok
Sosyal Problem Çözme	,693	3,098	Yok

Ölçeklerin normal dağılımında çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olması literatürde kabul edilmektedir (George ve Mallery, 2010). Tablo 2 incelendiğinde ölçek boyutları ve genelinde çarpıklık ve basıklık değerlerinin değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Ölçek boyutlarından probleme olumlu yönelim, kaçınan tarz ve ölçeğin genelinde normal dışı bir dağılım söz konusu iken probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme ve dikkatsiz tarz da normal dağılım görülmektedir. Bu bağlamda probleme olumlu yönelim, kaçınan tarz ve ölçeğin genelinde non-parametrik testler; probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme ve dikkatsiz tarz da ise parametrik testler kullanılmıştır.

Demografik Değişkenlere Göre Analizler

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların demografik bilgilerine göre ölçek ve alt boyutlarının değerlendirilmesi yapılmış ve tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.*Sosyal Problem Çözme Becerisinin Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi*

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Test	
					T/Z	p
Probleme Olumlu Yönelim*	Kadın	355	17,22	4,00	-2,500	,012
	Erkek	195	18,18	4,88		
Probleme Olumsuz Yönelim**	Kadın	355	14,67	4,47	4,253	,000
	Erkek	195	12,94	4,65		
Rasyonel Problem Çözme**	Kadın	355	18,05	3,69	,220	,620
	Erkek	195	18,22	3,93		
Dikkatsiz Tarz**	Kadın	355	11,43	3,84	,163	,083
	Erkek	195	12,02	3,61		
Kaçınan Tarz*	Kadın	355	11,74	4,58	-,124	,902

	Erkek	195	11,87	5,41		
Sosyal Problem	Kadın	355	73,12	9,41		
Çözme*	Erkek	195	73,25	10,25	-,358	,720

*Mann Whitney U Testi, **T Testi

Katılımcıların ölçek ve alt boyutlarından aldıkları skorların cinsiyete göre değerlendirmesi yapıldığında probleme olumlu yönelim ve probleme olumsuz yönelim boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklılık bulunuyorken ($p<.05$); rasyonel problem çözme, dikkatsiz tarz, kaçınan tarz ve ölçeğin genelinde gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Probleme olumlu yönelimde kadınların ($\bar{x}$: 17,22 $\pm$ Ss: 4,00) erkeklere göre ($\bar{x}$: 18,18 $\pm$ Ss: 4,88) daha az olumlu yönelimde bulunduğu; probleme olumsuz yönelimde ise kadınların ($\bar{x}$: 14,67 $\pm$ Ss: 4,47) erkeklere göre ($\bar{x}$: 12,94 $\pm$ Ss: 4,65) daha fazla olumsuz yönelimde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 3).

Tablo 4.

Sosyal Problem Çözme Becerisinin Psikolojik Desteğe Göre Değerlendirilmesi

Ölçek	Psikolojik Destek	N	$\bar{x}$	Ss	Test	
					T/Z	p
Probleme Olumlu Yönelim*	Aldım	123	17,81	5,34	-,605	,545
	Almadım	457	17,49	4,03		
Probleme Olumsuz Yönelim**	Aldım	123	15,10	4,15	2,872	,004
	Almadım	457	13,75	4,69		
Rasyonel Problem Çözme**	Aldım	123	17,96	3,80	-,484	,629
	Almadım	457	18,15	3,77		
Dikkatsiz Tarz**	Aldım	123	11,39	3,78	-,818	,414
	Almadım	457	11,71	3,77		
Kaçınan Tarz*	Aldım	123	12,23	4,90	-1,048	,295
	Almadım	457	11,66	4,88		
Sosyal Problem Çözme*	Aldım	123	74,54	10,89	-1,413	,158
	Almadım	457	72,78	9,32		

*Mann Whitney U Testi, **T Testi

Katılımcıların ölçek ve alt boyutlarından aldıkları skorların psikolojik destek alma durumlarına göre değerlendirmesi yapıldığında probleme olumsuz yönelim boyutunda anlamlılık değeri .05'den düşük olduğu için gruplar arasında anlamlı farklılık bulunuyorken ($p<.05$); probleme olumlu yönelim, rasyonel problem çözme, dikkatsiz tarz, kaçınan tarz ve ölçeğin genelinde gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Probleme olumsuz yönelimde ise destek alanların ($\bar{x}$: 15,10 $\pm$ Ss: 4,15) almayanlara göre ($\bar{x}$: 13,75 $\pm$ Ss: 4,69) daha fazla olumsuz yönelimde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4).

Tablo 5.*Sosyal Problem Çözme Becerisinin Spor Yapmaya Göre Değerlendirilmesi*

Ölçek	Spor Yapma	N	$\bar{x}$	Ss	Test	
					T/Z	p
Probleme Olumlu	Hayır	312	16,85	4,05	-4,259	,000
Yönelim*	Evet	238	18,49	4,56		
Probleme Olumsuz	Hayır	312	14,84	4,55	4,682	,000
Yönelim**	Evet	238	13,02	4,49		
Rasyonel Problem	Hayır	312	17,64	3,93	-3,445	,001
Çözme**	Evet	238	18,73	3,46		
Dikkatsiz Tarz**	Hayır	312	11,59	3,82	-,315	,753
	Evet	238	11,70	3,72		
Kaçınan Tarz*	Hayır	312	11,90	4,45	-1,206	,228
	Evet	238	11,64	5,41		
Sosyal Problem	Hayır	312	72,84	9,56	-,581	,561
Çözme*	Evet	238	73,59	9,90		

*Mann Whitney U Testi, **T Testi

Katılımcıların ölçek ve alt boyutlarından aldıkları skorların spor yapma durumlarına göre değerlendirmesi yapıldığında probleme olumlu yönelim, probleme olumsuz yönelim ve rasyonel problem çözme boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunuyorken ($p < .05$); dikkatsiz tarz, kaçınan tarz ve sosyal problem çözmenin genelinde ise gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p > .05$). Probleme olumlu yönelimde spor yapmayanların ($\bar{x}$: 16,85 $\pm$ Ss: 4,05) spor yapanlara göre ($\bar{x}$: 18,49 $\pm$ Ss: 4,56) olumlu yönelim seviyelerinin düşük olduğu; probleme olumsuz yönelimde spor yapmayanların ($\bar{x}$: 14,84 $\pm$ Ss: 4,55) yapmayanlara göre ($\bar{x}$: 13,02 $\pm$ Ss: 4,49) daha fazla olumsuz yönelimde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Rasyonel problem çözme boyutunda ise spor yapmayanların ($\bar{x}$: 17,64 $\pm$ Ss: 3,93) almayanlara göre ($\bar{x}$: 18,73 $\pm$ Ss: 3,46) daha az rasyonel problem çözme becerilerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 5).

Tablo 6.*Sosyal Problem Çözme Becerisinin Sanatsal Faaliyete Göre Değerlendirilmesi*

Ölçek	Sanat	N	$\bar{x}$	Ss	Test	
					T/Z	p
	Hayır	320	17,24	4,64	-2,364	,018

Probleme Olumlu Yönelim*	Evet	230	18,01	3,88		
Probleme Olumsuz Yönelim**	Hayır	320	14,30	4,77	1,482	,139
	Evet	230	13,72	4,35		
Rasyonel Problem Çözme**	Hayır	320	17,88	3,86	-1,669	,096
	Evet	230	18,42	3,63		
Dikkatsiz Tarz**	Hayır	320	12,01	3,78	2,775	,006
	Evet	230	11,12	3,70		
Kaçınan Tarz*	Hayır	320	12,11	5,18	-1,787	,074
	Evet	230	11,33	4,42		
Sosyal Problem Çözme*	Hayır	320	73,57	10,24	-,320	,749
	Evet	230	72,61	8,90		

*Mann Whitney U Testi, **T Testi

Katılımcıların ölçek ve alt boyutlarından aldıkları skorların sanatsal faaliyete katılma durumlarına göre değerlendirmesi yapıldığında probleme olumlu yönelim ve dikkatsiz tarz boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunuyorken ($p < .05$); probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme, kaçınan tarz ve ölçeğin genelinde gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p > .05$). Probleme olumlu yönelimde ise sanatsal faaliyetlere katılmayanların ($\bar{x}$: 17,24±Ss: 4,64) katılanlara göre ($\bar{x}$: 18,01±Ss: 3,88) daha az olumlu yönelimde bulunduğu; dikkatsiz tarz boyutunda sanatsal faaliyetlere katılmayanların ($\bar{x}$: 12,01±Ss: 3,78) katılanlara göre ($\bar{x}$: 11,12±Ss: 3,70) daha dikkatsiz bir tarzının olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 6).

Tablo 7.

Sosyal Problem Çözme Becerisinin Sınıf Düzeyine Göre Değerlendirilmesi

Ölçek	Sınıf	N	$\bar{x}$	Ss	Test	
					F-K/W	p
Probleme Olumlu Yönelim*	1.Sınıf	176	17,53	4,14	1,661	,646
	2.Sınıf	129	17,64	4,10		
	3.Sınıf	145	17,17	4,20		
	4.Sınıf	100	18,08	5,18		
Probleme Olumsuz Yönelim**	1.Sınıf	176	13,89	4,30	,874	,812
	2.Sınıf	129	14,33	4,37		
	3.Sınıf	145	13,91	5,19		
	4.Sınıf	100	14,22	4,57		
Rasyonel Problem Çözme**	1.Sınıf	176	18,35	3,73	,791	,499
	2.Sınıf	129	17,68	4,09		
	3.Sınıf	145	18,17	3,73		
	4.Sınıf	100	18,14	3,47		

Dikkatsiz Tarz**	1.Sınıf	176	11,38	3,60	1,630	,181
	2.Sınıf	129	12,17	3,93		
	3.Sınıf	145	11,32	3,62		
	4.Sınıf	100	11,88	4,02		
Kaçınan Tarz*	1.Sınıf	176	11,64	5,60	4,438	,218
	2.Sınıf	129	11,94	4,56		
	3.Sınıf	145	11,35	4,27		
	4.Sınıf	100	12,48	4,78		
Sosyal Problem Çözme*	1.Sınıf	176	72,81	9,09	5,323	,150
	2.Sınıf	129	73,79	8,75		
	3.Sınıf	145	71,93	9,59		
	4.Sınıf	100	74,80	11,74		

*Kruskal Wallis, **LSD Testi

Katılımcıların ölçek ve alt boyutlarından aldıkları skorların sınıf düzeyine göre değerlendirmesi yapıldığında ölçek alt boyutları ve ölçeğin genelinde sınıf grupları arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$) (Tablo 7).

Tablo 8.

Sosyal Problem Çözme Becerisinin Şiddete Maruz Kalmaya Göre Değerlendirilmesi

Ölçek	Şiddet Gör.	N	$\bar{x}$	Ss	Test		Gruplar
					F-K/W	p	
Probleme Olumlu Yönelim*	Evet	32	16,65	4,66	2,321	,509	1>2,3
	Kısmen	71	17,01	4,19			
	Kararsızım	38	17,31	4,41			
	Hayır	409	17,75	4,35			
Probleme Olumsuz Yönelim**	Evet	32	15,71	4,88	3,291	,020	1>2,3
	Kısmen	71	14,92	4,46			
	Kararsızım	38	14,73	5,13			
	Hayır	409	13,71	4,52			
Rasyonel Problem Çözme**	Evet	32	18,31	3,71	,299	,826	
	Kısmen	71	17,85	3,68			
	Kararsızım	38	17,73	3,81			
	Hayır	409	18,17	3,80			
Dikkatsiz Tarz**	Evet	32	12,59	4,68	,740	,529	
	Kısmen	71	11,54	3,90			
	Kararsızım	38	11,73	3,77			
	Hayır	409	11,57	3,67			
Kaçınan Tarz*	Evet	32	12,68	4,68	1,744	,627	
	Kısmen	71	11,63	4,44			

	Kararsızım	38	11,65	5,24		
	Hayır	409	11,75	4,95		
	Evet	32	75,96	8,00		
Sosyal Problem	Kısmen	71	72,98	8,71		
Çözme*	Kararsızım	38	73,18	10,60	5,389	,145
	Hayır	409	72,98	9,90		

*Kruskal Wallis, **LSD Testi

Katılımcıların ölçek ve alt boyutlarından aldıkları skorların şiddet görme durumlarına göre değerlendirmesi yapıldığında probleme olumsuz yönelim boyutu dışındaki diğer boyutlarda gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Probleme olumsuz yönelim boyutunda şiddet görmeyenlerin ($\bar{x}$: 13,71 $\pm$ Ss: 4,52) şiddet görenlere ($\bar{x}$: 15,71 $\pm$ Ss: 4,88) veya kısmen görenlere ($\bar{x}$: 14,92 $\pm$ Ss: 4,46) daha az olumsuz yönelim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 8).

Tablo 9.

Sosyal Problem Çözme Becerisinin Aile Tutumuna Göre Değerlendirilmesi

Ölçek	Tutum	N	$\bar{X}$	Ss	Test		Gruplar
					F-K/W	p	
Probleme Olumlu Yönelim*	Otoriter-Baskıcı	80	17,67	4,07			
	Mükemmeliyetçi	109	18,07	4,06			
	Aşırı Hoşgörülü	151	17,66	4,27	11,396	,044	2>5
	İlgisiz-Kayıtsız	29	16,58	8,24			
	Tutarsız	68	16,51	4,09			
	Demokratik	113	17,73	3,56			
Probleme Olumsuz Yönelim**	Otoriter-Baskıcı	80	14,85	4,37			
	Mükemmeliyetçi	109	14,62	5,02			1>3,4,6
	Aşırı Hoşgörülü	151	13,32	4,57	5,621	,000	2>3,6
	İlgisiz-Kayıtsız	29	17,00	5,07			2<4
	Tutarsız	68	14,48	4,20			3<4
	Demokratik	113	12,92	4,02			
Rasyonel Problem Çözme**	Otoriter-Baskıcı	80	18,58	3,78			
	Mükemmeliyetçi	109	18,79	3,79			
	Aşırı Hoşgörülü	151	17,96	3,77	2,664	,022	1,2>5
	İlgisiz-Kayıtsız	29	17,34	3,66			
	Tutarsız	68	16,92	3,85			
	Demokratik	113	18,23	3,58			
Dikkatsiz Tarz**	Otoriter-Baskıcı	80	11,65	3,89			
	Mükemmeliyetçi	109	11,50	3,97	1,301	,262	
	Aşırı Hoşgörülü	151	11,52	3,60			

Kaçınan Tarz*	İlgisiz-Kayıtsız	29	13,17	5,02	15,201	,010	1,2<4
	Tutarsız	68	12,00	3,59			
	Demokratik	113	11,31	3,41			
	Otoriter-Baskıcı	80	11,27	4,65			
	Mükemmeliyetçi	109	11,75	4,49			
	Aşırı Hoşgörülü	151	11,90	5,83			
	İlgisiz-Kayıtsız	29	13,82	5,05			
	Tutarsız	68	12,82	4,11			
	Demokratik	113	10,92	4,20			
	Otoriter-Baskıcı	80	74,03	10,04			
Sosyal Problem Çözme*	Mükemmeliyetçi	109	74,75	8,72	12,205	,057	
	Aşırı Hoşgörülü	151	72,38	10,21			
	İlgisiz-Kayıtsız	29	78,07	13,96			
	Tutarsız	68	72,75	8,59			
	Demokratik	113	71,13	8,46			

*Kruskal Wallis, **LSD Testi, 1: Otoriter-baskıcı, 2: Mükemmeliyetçi, 3: Aşırı hoşgörülü, 4: İlgisiz-kayıtsız, 5: Tutarsız, 6: Demokratik.

Katılımcıların ölçek ve alt boyutlarından aldıkları skorların aile tutumuna göre değerlendirmesi yapıldığında probleme olumlu yönelim, probleme olumsuz yönelim, rasyonel problem çözme, kaçınan tarzda gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Probleme olumlu yönelimde mükemmeliyetçi tutumu bulunanların ($\bar{x}$: 18,07 $\pm$ Ss: 4,06) tutarsız tutumu bulunanlara göre ($\bar{x}$: 16,51 $\pm$ Ss: 4,09) yönelim seviyelerinin yüksek olduğu; probleme olumsuz yönelim boyutunda otoriter-baskıcı tutumu olanların ($\bar{x}$: 14,85 $\pm$ Ss: 4,37) ve mükemmeliyetçi tutumu olanların ($\bar{x}$: 14,62 $\pm$ Ss: 5,02) aşırı hoşgörülü ($\bar{x}$: 13,32 $\pm$ Ss: 4,57) ve demokratik ($\bar{x}$: 12,92 $\pm$ Ss: 4,02) olanlara göre olumsuz yönelim düzeyleri yüksek iken ilgisiz-kayıtsız tutumu olanlara göre ($\bar{x}$: 17,00 $\pm$ Ss: 5,07) yönelim seviyeleri düşüktür. Rasyonel problem çözmeye otoriter-baskıcı ($\bar{x}$: 18,58 $\pm$ Ss: 3,78) ve mükemmeliyetçi ($\bar{x}$: 18,79 $\pm$ Ss: 3,79) tutumu olanların ilgisiz-kayıtsız tutumu olanlara göre ($\bar{x}$: 17,34 $\pm$ Ss: 3,66) seviyelerinin yüksek olduğu; kaçınan tarz boyutunda otoriter-baskıcı ($\bar{x}$: 11,27 $\pm$ Ss: 4,65) ve mükemmeliyetçi ($\bar{x}$: 11,75 $\pm$ Ss: 4,49) tutumu olanların ilgisiz-kayıtsız tutumu olanlara ($\bar{x}$: 13,82 $\pm$ Ss: 5,05) göre kaçınan tarz boyutunda problem çözme düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 9).

Tartışma

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesini sağlamak ve bu bağlamda çözüm önerileri getirilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatür bağlamında tartışılmıştır.

Araştırmada oluşturulan hipotezlerden biri sosyal problem çözme ve alt boyutlarına yönelik seviyenin cinsiyete göre farklılaştığıdır. Ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde cinsiyet açısından probleme olumlu yönelim ve olumsuz yönelim boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Kadınların erkeklere göre probleme olumsuz yönelimleri yüksek iken olumlu yönelimleri düşüktür. Arslan'ın 2009 yılındaki çalışmasında da kız çocuklarının erkek çocuklarına göre olumsuz yönelimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sucu'nun 2020 yılındaki üniversite öğrencilerine yönelik çalışması da kadınların erkeklere göre olumsuz yönelimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Özel eğitim öğretmenlerine yönelik yapılan bir çalışmada da kadınların olumsuz yönelim düzeyleri yüksek bulunmuştur (Ersan ve Alan, 2017). Çalışmalarda olumlu yönelime ilişkin gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Günaydın'ın (2021) çalışmasında ise bu araştırmaya benzer bulgulara ulaşılarak olumlu yönelimde kadınların puanı düşükken olumsuz yönelimde kadınların puanı yüksek çıkmıştır. Arslan ve Selçuk'un (2022) çalışmasında da cinsiyete göre sosyal problem çözme envanteri puanında gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Karakaya ve Işıkhani'nin (2023) yaşlılara yönelik yaptığı bir diğer çalışmada ise cinsiyete göre sosyal problem çözme becerisinde anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada oluşturulan bir diğer hipotez sınıf düzeyine göre sosyal problem çözme ve alt boyutlarındaki seviyenin sınıf düzeyine göre farklılaştığıdır. Araştırma sonucunda bu hipotezin doğrulanmadığı görülmektedir. Bu araştırmada ulaşılan bulgularda tüm boyutlarda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Çeşit'in (2017) çalışmasında kaçınan tarz boyutunda gruplar arasında anlamlı fark bulunuyorken diğer gruplarda anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Beden eğitimi alanındaki öğretmen adaylara yönelik yaptıkları çalışmada dikkatsizlik/dürtüsellik boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir (Durmuş vd., 2022). Arslan'ın (2020) yılında meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilere yönelik yaptığı araştırmada ise sınıflara göre gruplar arasında anlamlı farklılığın olmadığını tespit etmiştir. Dikmen'in (2019) çalışmasında da üniversite öğrencilerinde sınıfa göre sosyal problem çözme becerisi konusunda anlamlı farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Güneş'in (2011) çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sonuç olarak araştırma sonuçlarıyla bulgular arasında benzerliğin bulunduğu görülmektedir.

Araştırmada kullanılan diğer değişkenler psikolojik destek alma, spor yapma, sanatsal faaliyete katılma, şiddete maruz kalma ve aile tutumu üzerine kurulmuştur. Araştırma sonucunda psikolojik destek alanların almayanlara göre olumsuz yönelimlerinin daha fazla olduğu, spor faaliyetine ve sanatsal faaliyetlere katılanların katılmayan bireylere göre daha fazla olumlu yönelimde olduğu, şiddet görenlerin görmeyenlere göre daha fazla olumsuz yönelime sahip olduğu, aile tutumunda otoriter veya baskıcı olmanın ve ilgisiz-kayıtsız olmanın önemli etkisinin bulunduğu ulaşılan çarpıcı bulgular arasındadır. Üniversite yaşamındaki gençlerin birden fazla sorunla karşılaştığı bilinen bir gerçektir. Bundan dolayı bireylerin hem psikolojik hem de sosyal yönden güçlendirilmesi ve sosyal problem çözme becerilerinin yükseltilmesi gerekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında ulaşılan bulgular sistem kuramı ekseninde değerlendirildiğinde insanların yaşamları boyunca sistemler içinde yer aldığı vurgusuna yönelik önemin unutulmaması gerekmektedir. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin de sorunlarının birbirine bağlı sistemler içinde gerçekleştiği ve her sistemin birbirini etkilediği gerçeği üzerinden değerlendirilmesi yararlı olacaktır. Sistem kuramına ek olarak biyo-psiko-sosyal model bağlamında her üniversite gencinin biyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel sorunlarının olabileceği bütüncül değerlendirmeyi güçlendiren bir yandır. Bu bağlamda üniversite sosyal problem çözme becerilerini arttıracak çözüm önerileri şu şekilde sunulabilir:

- Kadın öğrencilerin sosyal problem çözme becerilerindeki olumlu yönelimlerinin artırılması adına grup eğitimleri düzenlenebilir.
- Kadın öğrencilerin sosyal problem çözme becerilerinin farkına varması adına farkındalık çalışmaları yapılabilir.
- Üniversite öğrencilerinin spor ve sanat faaliyetlerine yönlendirilmesi veya üniversite içinde spor ve sanat faaliyetlerinin artırılabilir.
- Şiddet maruziyetini önlemek adına sosyal problem çözme becerileri tüm üniversite öğrencilerine anlatılabilir.
- Üniversite öğrencilerinin aile içi iletişimi arttıracak çalışmalara önem verilebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Bağımsız dış hakem tarafından incelenmiştir.

Araştırmacıların Katkı Beyanı:

- **Araştırma Konsepti/Tasarımı:** Yaren DEMİRCİOĞLU / Umut SOLMAZ
- **Literatür İncelemesi:** Yaren DEMİRCİOĞLU
- **Veri Toplama:** Yaren DEMİRCİOĞLU
- **Veri Analizi /Yorumlama:** Umut SOLMAZ

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı:

Bu çalışma TÜBİTAK tarafından 2209-A lisans projelerini destek projesi kapsamında desteklenmiştir.

Etik Onay:

Bu çalışma için Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (13.11.2024 / 76).

Çıkar Çatışması Beyanı:

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Atıf: Solmaz U. ve Demircioğlu Y. (2025). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Problem Çözme Becerisinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 6(1), 1-23

Kaynakça

- Akkaya, B. ve Alp, H. (2023). Spor bilimleri fakültesi'nde okuyan öğrencilerin sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi. *3rd International Black Sea Modern Scientific Research Congress 1,1*, 131-142.
- Anlıak, Ş. ve Dinçer, Ç. (2005). Farklı eğitim yaklaşımları uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların kişiler arası problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(1), 149-166. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000111
- Arslan, Y. (2009). *Lise öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile sosyal problem çözme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=1sbfsXztUktwI7wQhvyngQ&no=8OliCqTpyoYS9ku4uy21VA>
- Arslan, A. (2020). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin öz-liderlik algıları ve sosyal problem çözme becerilerinin belirlenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 80-106.
- Arslan, T. ve Selçuk, T. K. (2023). Gençlik merkezi faaliyetlerine katılan 18-29 yaş gençlerde serbest zaman tatmin düzeyinin sosyal sorun çözme becerileri ile ilişkisi. *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 22-31. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.1197270>
- Atılğan, D. (2023). Rekreatif etkinliklere katılan bireylerin sosyal problem çözme düzeylerinin incelenmesi. *ÇOMÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4), 53-67.
- Baltacı, Ö. ve Hamarta, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı, sosyal destek ve problem çözme yaklaşımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 226-240.
- Bilgin, M. (2001). Üniversite öğrencilerinin değerlerinin ve fonksiyonel olmayan tutumlarının bazı değişkenler açısından irdelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8), 33-69.
- Bozkurt-Yükçü, Ş. & Demircioğlu, H. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal problem çözme becerisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 216-238. <https://doi.org/10.24130/eccdjecs.196720171239>
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Chang, E.C. ve D'Zurilla, T.J. (1996). Relations between problem orientation and optimism, pessimism and trait affectivity. *Behaviour Research and Therapy*, 34, 185-194. [https://doi.org/10.1016/0005-7967\(95\)00046-1](https://doi.org/10.1016/0005-7967(95)00046-1)

Çekici, F.(2009). *Problem çözme terapisine dayalı beceri geliştirme grubunun üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri, öfkeyle ilişkili davranış ve düşünceler ile sürekli kaygı düzeylerine etkisi.* [Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü],

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=GslfPU9kHmUsujTbZ4ECJQ&no=k5X13F3IVuIBPze_pguJBg

Çeşit, C. (2017). Müzik öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 6-22. Doi: 10.5578/amrj.32184.

Çiftci, Y. (2018). *Anne-baba tutumlarının 5-6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerisi ile olan ilişkisinin incelenmesi.* [Doğu Akdeniz Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü]. <http://i-rep.emu.edu.tr:8080/xmlui/handle/11129/4651>

Davey, G.C. L. (1994). Worrying, social problem solving abilities and problem solving confidence. *Behaviour Research and Therapy*, 32, 327-330. [https://doi.org/10.1016/0005-7967\(94\)90130-9](https://doi.org/10.1016/0005-7967(94)90130-9)

Dikmen, C. (2019). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşu ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=RzMudIeVweF-dyhQ9KDrhQ&no=18B1maO9OwAN6tmz8Vkmag>

Doğan, H. ve Akçalı, G. (2021). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sosyo-ekonomik sorunlar üzerine bir inceleme. *Journal of University Research*, 4(3), 309-316. <https://doi.org/10.32329/uad.903559>

Donat, A., Bilgiç, B., Eskiocak, A. & Koşar, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*, (3), 451-459. DOI: 10.5961/jhes.2019.345

Durmuş, E., Bozkuş, T. ve Durmuş, G. (2022). Beden eğitimi öğretmen adaylarının sosyal problem çözme ve kararlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 636-647.

D’Zurilla, T. J. ve Nezu, A. M. (1990). Development and preliminary evaluation of the social problem solving inventory (sps), psychological assessment. *A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2, 156-161. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.2.2.156>

D’Zurilla, T.J., A.M., Nezu, & A, Maydeu-Olivares (2004). *Social Problem Solving: Theory and Assessment.* Chang, E.C., D’ Zurilla, T.J., Sanna, L.J. (Editors), Social Problem Solving: Theory, Research and Training, American Psychological Association, Washington, DC.

D’Zurilla, T. J. & Nezu, A.M. (2007), *Problem- solving therapy: a positive approach to clinical intervention*. Springer Publishing Company.

D’ Zurilla, T.J., Chang, E.C. & Sanna, L. J. (2003). Self-esteem and social problem solving as predictors of aggression in college students. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 22, 424-440. DOI: 10.1521/jscp.22.4.424.22897

Emiroğlu, M. ve Bindak, R. (2018). Lise 9. sınıf öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin sosyal problem çözme becerileri ile bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 4(21), 3385-3394. 10.26449/sss.765

Ersan, T. D. ve Alan, Ş. (2017). Özel eğitim öğretmenlerinin sosyal problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 7(1), 325-332. DOI: 10.13114/MJH.2017.339

George, D., ve Mallery, M. (2010). *Spss for windows step by step: a simple guide and reference*. Pearson

Günaydın, D. H. (2021). Üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme, covid-19 korkusu ve akademik motivasyon düzeylerinin değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 272-290.

Güneş, F. (2011). *Üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme düzeylerinin sosyal yetkinlik ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. [Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü], https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=rStFHLa_EzXk2lc4_4C1uQ&no=_QMrp6A21qTQ8k2a3eyfWw

İleri, E. ve Dil, K. (2018). Üniversite öğrencilerinin akademik, mesleki ve toplumsal alandaki problemlerine sosyolojik bir yaklaşım: Çankırı Üniversitesi örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 1-15.

Jonassen, D. H. (2000). Toward a designtheory of problem solving. *Educational Technology Research and Development*, 48(4), 63-85.

Kacur, M. ve Atak, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin sorun alanları ve sorunlarla başetme yolları: erciyes üniversitesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(31), 273-297.

Karakaya, C. ve Işıksan, V. (2023). Yaşlı bireylerin sosyal dışlanma durumlarının ve sosyal problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 21, 89-109. <https://doi.org/10.46218/tshd.1213310>

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayıncılık.

- Kiraz, Z. (2015). Üniversite öğrencilerinin sorunları: tokat örneği. *ASOS Journal*, 3(9), 521-354. DOI: 10.16992/ASOS.496
- Köksal, B. ve Topkaya, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin yaşadığı sorunlar ve sorun alanlarının depresyon, anksiyete ve stresle ilişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 926-949. <https://doi.org/10.37217/tebd.933931>
- Kuzucu, Y., Kögercin, U. A., Yavaş, S. ve Çuhacı, A. (2020). Ergenlerde sosyal sorun çözme, stresle başa etme ve sosyal desteğin problemli internet kullanımıyla ilişkisi: olumsuz ve olumlu duyguların aracılık rolü. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 17-34.
- Lazarus, R.S. ve Folkman, S. (1984), *Stress, appraisal and coping*, Springer.
- Lugg W. (2022). The biopsychosocial model – history, controversy and Engel. *Australasian Psychiatry*. 30(1), 55-59.
- McMurrin, M., Blair, M. & Egan, V. (2002). An investigation of the correlations between aggression, impulsiveness, social problem solving and alcohol use. *Aggressive Behavior*, 28, 439-445. <https://doi.org/10.1002/ab.80017>
- Nezu, A.M., Wilkins, V.M. ve Nezu, C.M. (2004), *Social Problem Solving, Stress and Negative Affect*, Chapter 3, 49-65 . Edward C. Chang, Thomas J. D' Zurilla, Lawrence J. Sanna (Editors), Social Problem Solving: Theory, Research and Training, American Psychological Association, Washington, DC., USA.
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory*. McGraw-Hill.
- Özden, Y. (1997). Üniversiteye girişte fırsat eşitsizliğini giderme çalışmaları (A.B.D. örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 12(12), 515-526.
- Saracaloğlu, A. S., Altay, B. ve Eken, M. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal problem çözme becerilerini yordayan değişkenler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 680-722.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim-kuramdan uygulamaya*. Pegem.
- Shure, M.B. ve Spivack, G. (1980). Interpersonal problem solving as a mediator of behavioral adjustment in preschool and kindergarten children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 1, 29-44. [https://doi.org/10.1016/0193-3973\(80\)90060-X](https://doi.org/10.1016/0193-3973(80)90060-X)

Sucu, T. B. (2020). *Üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin algılanan anne-baba tutumu ve bilişsel esneklik düzeyleri açısından incelenmesi*. [Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü]

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=IPt9HLHjWpqFiZZuC9UUPA&no=KaXjqw aZZmqbveepBxjy6Q>

Şahin, I., ve Fırat, N.Ş. (2009). Üniversite öğrencilerinin sorunları. *Education Sciences*, 4(4), 1435-1449. <https://doi.org/10.12739/10.12739>

Şavran, T.G. (2018). *Nitel ve nitel araştırmalarda kullanılan araştırma teknikleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Teater, B. (2019). *Sosyal hizmet kuram ve yöntemleri*. Nika Yayınevi.

Türküm, A.S., Kızıldaş, A. & Sarıyer, A. (2004). Anadolu Üniversitesi psikolojik danışma ve rehberlik merkezi'nin hedef kitlesinin psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin ön çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Dergisi*, 3(21), 15-27. <https://doi.org/10.17066/pdrd.87897>

Uğur, N. (2020). Üniversite öğrencilerinin yaşam koşulları ve mesleki gelecek kaygılarına ilişkin karşılaştırmalı bir analiz. *International Journal of Turkish Education Sciences*, 2020(15), 1-25. <https://doi.org/10.46778/goputeb.669674>

Yalçın, P. ve Özcan, O. (2019). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler: yabancı diller öğretmen adaylarının sorunları. *ASOS Journal*, 7(98), 119-129. DOI : 10.29228/ASOS.36912

Yavuzer, H., Meşeci, F., Demir, İ. & Sertelin, Ç. (2005). Günümüz üniversite gençliğinin sorunları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 79-91.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.

Yelboğa, N. (2024). Üniversite öğrencilerinin karşılaştığı sorunlar ve üniversite sosyal hizmeti uygulaması üzerine bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(47), 851-868. <https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1438768>

Yenen, E. T. ve Boz, H. (2022). Üniversite öğrencilerinin oryantasyon sorunları ve beklentilerine ilişkin bir oryantasyon planı. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(2), 171-188.

Yıldırım S. (2010). *Üniversite öğrencilerinin biliş ötesi farkındalıkları ile benzer matematiksel problem türlerini çözmeleri arasındaki ilişki*. [Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=BRfpRt8xRmE0FmMVfoqi6g&no=I0KOkY fc_Ylad9sU3Gf1vQ